

TOLİŞON SƏDƏ

№ 07 (139) 20 avqust 2021-minnə sor MUSTƏQİLƏ RUJNOMƏ Rujnomə molyət 50 kopiçə

TI BOŞTƏ MOƏ ZIVONİ JİYERO ÇİÇİ KARDƏ?

Atabala BABAYEV

Boku

ŞİRİ XURŞİD

Ə ruji şəbim bə mərixxonə ki, ıstə peyvəndi bijənom. Vindime ki, nav mı 3-4 xonəxo heste, ıstə nubə qətime, nubə qəte vote nubə qəte voteədə ki, bəmi qıləy qədə koğəz doşone, vəyən de gələmi nıvıstə bəbe 35, yəne ımruj bo peyvənd karde omə 35-minnə odəmbim, nıstım qıləy kənoədə, peş mı bə “peyvəndxonə” qıləy merd dəşe, əvən bənəy mı nubə qətişə, oməy nıstə çımı tonə, be səlom, be kəlom dama be:

- Adə, qorasan bu peyvənd nətəhrə çiydi, sonra zibili çoxmaz ki....

Zınəme ki, ım kəxərob tolişə, dama bem:

- Tolışış?

- Hə, tolişam

- Kovrəyjiş?

- Lerikdənəm

- Kon diku?

- Neyneysən?

- Tolışi zinedəniş?

- Bileyəm, niyə bilmeyem ki?

- Az deti tolişi qəp jəydəm, tırki cəvob doydəş...

- Ədə, bura ıstımay yerdixə, burda tolişca damışmaxın na manası?

Həni dama nıbim, kəxərob de arşiyə zivoni “bas san haradansan?” bıvotoən, ıstəni nome bə korəti, jı çı dənıvarde ki, çımı nubə rəsəy, az əşteyədə ə merd ıstən bəştə b qəpbe:

- Adə, hammız azərbaycanlıyuxda...

Peyvəndi jəme, beşem çı mərixxonəku, qədə-qədə po qətime budu ıstə kə, ro şe-şe şem bə nıgılə çort, yəne az səfem? Qavar çımı sədə rəsədəni? Im nodonon çı rohət ıstə moə zivoniku rədd jəy zinedən, əmmo az zinedənim? Qavar çıçikusə tarsedən? Çıçıku? ıstə moə zivonədə qəp jəyro bəpe boçi çıçikusə bitarsı? Qavar tolişi qəp jəyro xəcolət kəşedən? Ha, ım bəbe, məvujı ım bədbəxtən tolişi sıxan kərdəro xəcolət kəşedən, çəvonku cəmiyyətədə ıstəni çoknə barde sindrom heste, uruson bimi votedən “sindrom nepolnaçennosti”, yəne jıqo odəmon ıstəni cəmiyyətədə çoknə barde lozime - əy zinedənin, pidəşone ıstəni kubar nuşo bıdən, əmmo bənəy hədəre dərivə sıpə çiyedən, iyo oqətom, məvujı ve bə nıgılı şem.

Duston, ə odəm ki, cəmiyyətədə deşmə tolişi sıxan nıkardeşə, veyən çəy səpe məşənən, bızənən ki, ə odəmiku ıstəni cəmiyyətədə çoknə barde sindrom heste, ən çoki əve ki, bə jələvonon hiç cəvob mədən, bıdə ıstən bəştə qəp bijəno, bə astovə dərivə sıpə Şiri Xurşidi bə sə dənibəşe...

Nənə nımarde İnə zivon, tı bı həzo soronədə çıçonku dəvardəş?

Ağazadə Teyyub 1966-minnə sorədə Liki rayoni Qırdəsər diədə moəmo bə. 1993-minnə sorədə Ə. Huseyzadə nominə Azərbaycani Mədəniyyət İyən İncəsənət Universiteti de “fərqlənmə diplomu” sə kardəşe. Bə tırki nıvıstəbə 8 qılə kitobi – “Ömrün təzadları”, “Ömür də bir əmanətdir”, “Ziyarətim, qənaətim”, “Ömrün də öz köç vaxtı var”, “Ömrün payız nəgmələri”, “Sözün ürəyimə düşən izləri”, “Xatirələr işığında”, “Bir kəndin nagılı” kitobon muəllife. Azərbaycani Ənıvıstən İcoli uzve, “Qızıl qələm” iyan “Müqəddəs qələm” mukafaton laureate.

ÇƏMƏ ZIVON

Çımı xosə xanımə dodo,
De əglon tolişi qəp bijən.
Bıdə benışo çı yodo,
De əglon tolişi qəp bijən.

Çəmə zivon şine, gənde,
Çı tolişi ağıle, zənde.
Har şe bə zivoni bande,
De əglon tolişi qəp bijən.

Zivon namuse, gıryəte,
Bə insoni məhəbbəte.
Be zivonəti zilləte,
De əglon tolişi qəp bijən.

Çı Babəki zivone əv,
Çı Zərdüştü imone əv.

Ağazadə Teyyub

Çəmə həmə jimone əv,
De əglon tolişi qəp bijən.

Zivon nıbu əsirimon,
Har barədə kəsirimon.
Qıləy kanə həsirimon.
De əglon tolişi qəp bijən.

Vaxt bome dışmen sıst bəbe,
Dınyo deəmə dust bəbe.
Tolışi pərcəm rost bəbe,
De əglon tolişi qəp bijən.

MERDİŞ Tİ?

Bə şəri asbi penıştəş,
Həxi bə nohəx həvatdəş.
Hejo de ərbobon nıstəş,
De kosibon ve sardış tı
Xok bəştı sə, çı merdiş tı?

Ənə həromı tı hardə,
Puli tınj gıdur kardə.
İştı vələd yaman qardə,
Səyku bəpo qırd dardış tı
Xok bəştı sə, çı merdiş tı?

Gıryəti bə tamə bod doy,
İştəni bə yavə ruj noy.
Ay həyvon, bə duzə ro boy,
Boçi bə çəp ro qardış tı?
Xok bəştı sə, çı merdiş tı?

Yələgəti adət karde,
İşdə aybonı okarde .
Həni çətine oqarde
Çəmə çaşədə mardış tı
Xok bəştı sə, çı merdiş tı?

Çı xani divoni kardəş
Bo rışvə səy voni kardəş.
Bəs bə cəhənnım çıç bardəş?
Lap çı şəytoni sırdış tı
Xok bəştı sə, çı merdiş tı?

Bu dogma yurduma sevgim, istəyim,
Onun qayasından, daşından keçib.
Dilimin ucunda bitən laylalar,
Anamın gözünün yaşından keçib.

İlhamıma qanad verib bu torpaq,
Hər açılan çiçək, hər yaşıl yarpaq.
Dağların döşündən çağlayan bulaq,
Mənim ürəyimin başından keçib.

Kül altında yatan odam elə bil
Daş üstə göyərən otam elə bil,
Yaşanan illərim əyləncə deyil,
Ömrün payızından, qışından keçib.

Torpaqdı müqəddəs arzum, diləyim,
Zəhmətlə bərkıyib qolum, biləyim.
Bu gün süfrəmdəki halal çörəyim,
Atamın vələdindən, xışından keçib.

Sel kimi çağlayıb axdığım günlər,
Arzular dalınca çıxdığım günlər,
Qartaltək zirvədən baxdığım günlər,
Həyatın bərkindən-boşundan keçib.

DÜNYA VƏ MƏN

Mən uşaq olanda zənn eləyirdim,
Elə dünya ilə həmyaş olaram.
Dərdimiz, sirmimiz bir olar bizim,
Canı bir, qanı bir qardaş olaram.

Böyüdüm, bir az da çoxaldı yaşım,
Dünyam da böyüdü məndən xəbərsiz.
Sonra gördüm dünya mənə dar gəlir,
Daha bir məkana sığışmırıq biz.

Məktəbdə müəllim, evdə böyükklər,
Mənim əl-qolumu yığışdırdılar.
Yaxamdan yapışib, çiyimlədən basıb,
Məni bu dünyaya sığışdırdılar.

Gördüm, dost bildiyim dünya deyil bu,
Zalımlar məzluma qənim kəsilir.
Haqq söyləyənlərin səsi, soragı,
İç qan qoxulu zindandan gəlir.

Anladım, dogrular mənzilə çatmır,
Yalan, köhlənini köndələn çapır.
Üzdə mələk kimi görünən insan,
Şeytan təndirinə kündələr yapır.

Yenildim, məni də yordu bu dünya,
Acıdım hürriyyət axtaranlara,
Daha gerçəkləri görmür gözlərim,
Qulagım öyrəşib ag yalanlara.

Camal Lələzadə

(siftaş dəvardə numrədə)

Iyo qıləy nuansi geyd bıkəmon, çı Baloğlani şeirə zıvon ve rəvone, bə vırə eniqınyə sıxanon nin, şair bo gəfıyonən nəvədəni, jıqo bızın gəfıyon təbii bə məydon beşedən. Əsl istedadı ko jıqoye, bəyku har çı təbii bə dast omedə, bə ilhomi zu, təzyiq nuşu doə bedəni. Əsl istedad həmişə kanəyon tojə karde zındə...

Baloğlan Cəlilə tolişə ofəyəmoni hələlik çinçil "Ağarzo əğlon" poeməy. Miniaturə poemə, qırdacəl qıləy poemən bibu, ve-ve təsirine, bə dilon, bə zevqon niştə qıləy poeməy. Əğilə xatiron, nostalgion əsosədə niştə bə bin poemədə bə ve mətləbon mudaxilə kardə bə, həm nəslı-toyfə numayəndon, həm məktəb, əğilə devri həmron, duston de səmimi dili məhəbbəti bə yod vardə bedən, kanə nıbiə əğilə, məktəbi devri iştəni həmişə tat oqətə hisson, hadison, pokə, sofə munasibəton tojədən jidə şair və dilon de əğilə devri ruşnə tojədən pur bedən, dil çı nostalgıku hərəbaxt bedə. Həmən inson bənəy gıymətinə xəzinə qin kardə şəxsən gəzin pur bedə, bo davardəyon təsuf hissi jıydə. Əlbəttə, jıqo əsəron ədəbiyati tarixidə veyə. Və çimi ən çokə numunə M. Şəhriyari "Bə Heydərbobo səlom" poeməy. Çəmə tolişə şairon - X.Tolişi, Əli Nasiri, B. Ruşini, Ə. Əhmədovi və co şairon şeironədə, poemədə bə davardəyon de həsrəti, de pəşi qətə dili həsr bə ve gıymətinə poetikə incion hestin. Hejo bı poemədə Şəhriyari həminə poema bə yod dənə hadisəon kam ni, xususən de məktəbi, deştə rəhmətşə mo anqıl bə parçon "Bə Heydərbobo məktub" poema bə yod dənəyde, əncəx poema zımandəti bəvədəy ki, deştə məxsusi enerji, deştə zıvonı xəliqəti, nəfəsi poema bənəy qıləy tojə, təmomən orijinalə poema bə meydon beşedə. Bə nəzə bıstənəmon ki, bin poema çı vətəniku de tale əmri bə gırbətə kişvəron eqınyə tolişon gırbətədə davardəyon xatironin. Səyku bə po toliş bə. vətəndo bə im odəmon hiç vaxt çı co kişvəri həğiği vətəndo be əzimin, bı mənəədə ki, çəvon dilədə vırə qətə Vətəni, Tolişi, Azərbaycani hiç çı əvəz karde əzini. Poema jıqo bino bedə;

**Dastəkə əğilbimon, dastəkə əğil,
İ yəndisə zırək, sıvıkə əğil,
Ağandimon kuçə səondə qılqılı,
Əpərimon de osmoni çinçili.
Eəlaşqimon bənəy astovə həvoədə,
Hakanəyən yol əbimon avədə.**

B. Cəlilə təsvir kardə di çı tolişə dion umumi xususiyəton iştəku ehtiva kardə diye. Yəni im di əlahiddə di ni, əlahiddəti çı muəllifi çı həmə kəsi vındə bə odəmon, bə pərəndon, bə bəmiyon, bə tolişi jimoni təzri de tojə çəşi diyə kardəyədəy. Çı poeməku bə jinə poə diyəkəmon.

**Pərəndonən çəmə palu əmandi,
Bənəy şoyvo çəvon zıqqə əmandi.
Əvəsordə kəş-kəşinə əyuə do**

TOLİŞİ ƏDƏBİYATI TARİXİKU: BALOĞLAN CƏLİL

**Zizə oəkəy bənəy tojə vəyuə do.
Pərisqilin boku dili əhandi,
Boştə balon bə tolişi əhandi.
Əvitimon pobənəso, yəxəoj,**

Iyo qeyri-adi qıləy təsvir ni, əmmo poeziyə heste, tojə poetikə nəfəs heste. Və yaxud bə jintonə poə nəzə səğandəmon:

**Ləzzət ədəy navzımoston qılqılə,
Peşqılqılə hındəmorə, çinçilə,
Serə kulon petloniş ox əbi,
Çımı baxşə noğə əkəy, oəqəti.**

Bı vırədə fik kardəmon poeziya həmənin sıxanon, poetikə fikon tojə formədə bə restə dəvoştəy, bəy muəllifi iştə nəfəsi doye.

Çı poemə jintonə misronədə əğilə Şəhriyari idə ruji iştə nənə tonə şe, nənə əçəy moə bə yod varde, bəmə səhnə bə yod dənəyde...

Baloğlan Cəlil isə niştə:

**İnəm nıbe, mını vankəy, sədokəy,
Oxlov peəti bətojni ta Xıdo kəy,
Dast çolədə, əşim iştə nənəku,
Qəp əjəni çımı xanım inəku .
Əv əvoti, çımı dardon əlovni,
Kali siron bomi qədəy səlovni.**

Poeziyə boəçəy bəmə dəşəkəson həmfikire, duste, oşnoye. Pentonəki parçə bimi çokə subute.

Muəllif poemədə bəştə məktəbə həmron təleyən, xatironən əhəmiyyətində vırə doəşə. Miyonə məktəbədə çəmə həmə dəvordınyə iminnə məhəbbətə hisson, muəllim-şoqirdə munasibəton, həmron xarakteron və peşnəni təleyon de xəsisəti doə bibuən, çok-çokı yodədə mandedə, odəmiku xoşə əhvolon bəmal vardədə.

**Əmə həmə Zemfirəmon pidəbe,
Əçəy çəşon çəmə dili sədəbe.
Muşqinozi sıpə barde, hardişe,
Bənəy həşi osmonədə qarde, şe.**

Im misron çı həməkəsi diliku xəbə doydə. çumçiko çı həmə kəsi taleku jıqo çion dəvardə, çı yodo beşedəni. Reçinə Muşqinozi isə tale de di misro kaşə bedə, odəmiku təsufə hisson pekardədə...

Baloğlan Cəlil ve çokə iştə təsvironədə bə zərifə sırən vırə doydə və im zıvelə siron çı həmroəti, distiəti xəşətiku xəbə doydə.

**Bəxtiyarən jıqo qullə əğandi,
Bə i qullə da qıləmız eəğandi.
Ədoləti hejo sıpə əqəti,
Yunə şoli bəştə yani dəqəti.**

Və çı poemə xoş omə cəhətonədə ən vacibi qıləyən ime ki, iyo hiç pesoxtə əhvolot ni, poetika realizm de sadəti i bedə, əğiləti devri realə mənəron çəmə çəşi vədə bə con vardədə:

**Tukəz dem i partədə ənişti,
Dərsdə mını bənəy sırə əkışti
Çımı sırə Gəzənfəri ətovni,
Rə-rə mını çı dərşədə ətojni.
Purğə əbim, bə tibəso əvitim,
Iştə dardi boştə inə əvotim...
Çımı dili ebarde qıləvo,
Dast oəşandi, sədo əkəy nilə do.**

Gırbətədə jiyə insonon bə vətəni anqıl muğəddəsə hisson əvoni bə vətən anqıl kardə nısiyə toğonin, terin, roonin. Bəvon de ehtirami gıymət doy bə har kəsi gərze.

İnterneti əsrədə əvon har dəğiğə de vətəni əloğə oqətdən və vote bəbə əvon bəmə kali beşuura insonon ve-ve de vətəni probleməon jıydən və vırə omyədə iştə koməqəti kardən. Çəvon çı vətəniku co be səbəb kişvərədə şə səbəşikır mandə sosialə vəziyətə, mevcud iqtisadi vəziyətə. Bıro gırbətədə jiyə tolişon, co milləti numayəndon jıqo hisob kardədən ki, əvonən çəmə vətəni tikə-poonin və əvon bəmə har vaxti nezin, doğman. Əncəx çəvon dəvordınyə hisson, fikfəmon hejo bo vətənədə jiyə kəsonən doğmaye. Muəllif poema oxonə poondə votedə:

**Kıve isə bo dard vote şimşoron?
Ə kılhjon, ə kıljikon, ə şoron?
Konco mande, bə kovrə şe ə rujon?
Pərən-pərən eqenimon bə kujon.**

Az jıqo qumon kardədən Baloğlan Cəlilə "Ağarzo əğlon" poema tolişi milliyyə ruhi ifadə kardədə və çəmə poeziyadə hadisə bə poemədə qıləy. Və bə gırbət vilo bə tolişon bo nuniro gırbətə kişvəronədə əsir-yesir be bəmə dəşə kəson dili dojnədə.

A. Bayrami "Azərbaycani tolişon ədəbiyot" (Boku-2013) kitobədə niştədə; "Həliyədə tolişə şairon fəaliyyət nuşu doydən dınyo har vırədə. Qəzənə, Səftər, Baloğlan Cəlil, Zabil Mədoj, Məmməd Tapdıq Urusyətədə tolişə ədəbiyati təmsil bikonin." (səh 88-89).

Iştənən de ləyoğəti təmsil bikonin.

B. Cəlilə bə tırki niştə şeiron əçəy ofəyəmonədə muhumə vırə qətədə. Ofəyəmoni ən muhumə mərhələndə de tırki ədəbi muhiti qeşə təması səbəbiro muəllifi iştə istedadı komilə mərhələdə ve sanbalinə, orijinalə şeironiştə və im şeiron nənki tırki ədəbi muhitədə, hətto hamsiyə Türkiyədə, co tırkə kişvəronədə əks-sədo doəşə, hətto 2019-minnə sorədə şairi lirikə şeiron inqilisi zıvonədə "Unudulmuş məktub" nomədə de qıləy kitobi bə xarici əhəndon təğdim bə. Mı şəxsən Baloğlani bə tırki niştə şeiron bə mevzi, bə problemı həlliro mulahizə kardə poetikə dumuton diləsixt bəqəm kardədən. İyo çı B. Cəlilə şeiron, ofəyəmoni həxədə istedadı təsdiq bə əniştəon fiki tıkror karde pidəmə. Şair Məmməd Aslan niştə: "Mən Baloğlan Cəlilə... bir qollu-budaqlı çinar kimi şaxələnən, boy atan görürəm". Ramiz Qusarçaylı: "B. Cəlil qırbətə çəkilib, arı kimi öz halal zəhmətinə sığınan şair mənəli və səmimi şeir dınyasını qurmuşdur". Ali Nəcəfəxanlı: "Özünən ana dilini də, türk dilini də eyni dərəcədə dərinən bilən, hər iki dilin şəhdini- şəkərinə ağız dadı eləyən şair dostum B. Cəlil Lənkəranın Zəvilə kəndindəndir".

Baloğlani istedadın be qıləy çimikuən zinə bedə ki, muəllif bə ənənəvi mevziyon de tojə nəzə diyə kardədə, tojə sıxan vote gıdrətədə bedə. Məsələn, "Bənövşə" şeirədə şair bə mevzi de qeşə nəzə diyə kardədə:

**Bəlkə boynu bükük eşq Allahısən,
Səcdəyə gəlmisən Yərə, bənövşə!**

Qlobalə nəzəy im poetikə nəzə! Və "Əlimin duzu" şeirədə şairi cəmiyyətə problemonədə inon, etibo gıtədi bərk məşğul kardədə:

**Daha adamlara inam qalmayıb,
Açıb söyləyəsən kimlərə dərdi .**

Nə sözə sığışır, nə saza yatır,
Əkib, yükləyəsən sımlərə dərdi.

Həmçinin "Mən şeir yazmıram, şəkil çəkirim" şeirədə iyən çı dınyo qərdişiku norozietə kardədə, hətto vaqə bə hadison beXıdoə jimonədə peyda be gənoəti omedə. Bı vırədə əmə Baloğlani bənəy filosofı (həmən ve şeironədə!) vındədən;

**Hanı halal-haram , hanı tərəzi?
Bəlkə günahları çəkən səhv çəkib?
Bəlkə də Allahın xəbəri yoxdu,
Cənnətdə cəhənnəm əhli kef çəkir .**

Bəle, çəmə imrujnəni realə jimon (korruptsiya, rışvəxorəti, insoni çı gıyməto eqınyə, milləton bə sorton co karde, tojə millətçiyəti bəlon və s.) şairi bı dumuton gərg kardədə, əmmo şair iştə dumuton obrazinə formədə doydə.

Balıoğlan Cəlil cəmiyyətəpərvər şaire. Cəmiyyəti çı ozodəti məhrum be iminnə nübə fikə, zehniyətə odəmon mənəvi cəhəto noxəş kardə . ÇI nəzəku şair votədə ki:

Daha adam kimi yaşamaq olmur,
Hər gün ürəyimdən quş olmaq keçir.
("Ömrüm quş ömrüdü")

Əmə bə saat bəmə dəşədəmon ki, şairən bənəy adi vətəndoən əsərəti jıdəy və əçəy dil bo cəmiyyəti dəjedə və əv odəmon xəbədo, oğə karde pidəşə.

Baloğlan məhəbbətə şeironədə orijinalə. Bəyku obrazon təmom co mənə doydən. "Əriyib gedərdi gecə şam kimi" şeiriku di misro misal vardədən (məqalə həcmi bə nəzə səyde).

**Gəlib əllərinə əsir düşərdi
Bənövşə ətirli Bisütun kimi.**

Qəp çı yo əndomiku şedə... İyo Fuzuli bə yod eqınyədə;

**Bir nigari-ənbərin-xətdir könüllər almağa,
Göstərir hərdəm-nigari-qeybdən ruxsari söz.**

Fuzuli nomi kəşəmə. Baloğlan Cəlilən iştə "Mən şəhid sözlərə yas saxlayıram" şeirədə çı Fuzuli nomi kəşədə. Əmmo boçi? Bə həminə bəndi diyəkəmon:

**Qan verir sözlərin özülü daha,
Haqdan da boğazı üzülü daha,
İndi şeir yazmır Füzuli daha,
Sözü Nəsimi tək soyanlarım vay!**

Bəle, dahion bə sıxanı dəllolon vijor omedən, əvonin. Əvon bı jıqo vijorədə lol mandə munasib zinedən və dahion, mudrikə odəmon diktatura, mutləgiyət rejimonədə hərmətin be əzimin. Çanə ki, məstəbidon şəxsi ray həmə gənanon əvəz kardədə, çanə ki, sənətko bə podşo bənəy təlxəki lozime, namusinə şairon, sənətkoon lol bəmandən, deştə loləti bə beədoləte cəmiyyəti usyon bəkan.

Məhz Baloğlan Cəlilən iştə ofəyəmonədə sıxanı, şeiri namusi və şərəfi oqətə kəsonədə qıləy və bəy, bəçəy poeziya hurmət, ehtirəm vardə səbəbon əsos hejo ime!

Rafiq Cəlilov
celilovrafiq@mail.ru

Məhərrəmə manqə, dınyo həxzınə insonon həmmə çı İmam Huseyn salavatullahi bə nohəxi, bə şəri və beşeku qəp jəydən, əçəy məktəbi fəziləti yolyəti gəbul kardedən. Hejo Xərəboğədə şə 44 rujinə canqədəən çı İmam Huseyn salavatullahi məktəb ıstə ko kardışe, bə canq beşə huseynçion şəhidə kəfni gəbul kardəşonbe, bə hisobən Xərəboği veyə ərazi çı dışmeni dastiku ozod be...

ASLAN QURBANOV

Cəhd kardedəm ki, har numrədə bə əhandon Aslan Qurbanovi həxədə qıləy məlumat bıdəm, çumçiko bı nohəxə zəmonədə çı tolişi çəşon bə Aslan Qurbanovi təşnəye, boəy nəvedə. Aslan Qurbanovi kion bə bod doşone, çəvon məğsəd çiçbe – yəğen bı barədə əv ıstən keynəsə qəp bəje, ya vəlvələ, ya zəlzələ, Aslan doə be bə bod, bə kali beməxə marağon bod...

De Aslan Qurbanovi bıyə rə-rə əloğə oqətedəm, hejo avqusta manqı 18-dəən de Aslanı bıyə əloğə oqətime, lap dırışt bıvotom əv rə-rə bəmi zanq kardedə və Aslanı həxədə bəmi səhehə məlumaton doydə. Manqı 18-də Aslanı bıyə de Aslanı vindemon kardəşe, peş vindemoni demı əloğə oqəta bıyə məlumat doşe ki, Aslanı xəşəti kafi vəziyyətədəye, əv çı həkimon nəzarəti jədəye, vaxtədə əçəy dəmonon doə bedən, bəy darzənon jəydən. Holiyədə im ıstən qıləy çəkə hole, çumçiko zinedəmon ki, Aslan epilepsiya noxəşiku əziyyət kəşədə və bəy məxsusi həkimə nəzorət lozime,

LOLON MƏMLƏKƏT

MAHI MUHƏRRƏM

əmmo nırəsə cəhət əve ki, de zindoni rəisi gəroli Aslan ha saatədə şədə çı nəzarət kardəkəson tonə və vəy bə koğəzi gəl kəşədə ki, səlomətim, hiç işkilim ni. Im hol ıstənədə bə məhkumi psixoloji təzyiğe, im psixoloji təzyiği boçi kardedən - əy hiçki zinedəni, dınyo hiç zindonədə jıqo praktika bə ni, Xıdo lənətkə bə Şumiri oroğ-toroğon, əvon bı zəmonədəən bə Huseyni aşığon ıstə dasto omə bevəcətion kardedən.

Aslan Qurbanovi bə həmmə duston səlomış heste.

RTMM-i KONFRANS

İyunə manqı 7-də səlo jəme ki, iyuli 20-ədə çı RTMM-i konfrans bəbe, hozı bıbən. Çiki bə RTMM-i konfransi marağış hestbe - əvon konfransədə şirkət kardışone, çiki marağış bəybe ki, peş konfransi çəmə səpo bon, əməni tənğidkən - əvon bə konfrans noməyn, məvotbən çəvon çı konfransi dəvonyeku xəbəşon bə ni, piyəme bəvon bovəkəm ki, çəvon çı konfransi dəvonyeku xəbəşon bə ni, əmmo məntiğ bəmi votışe ki, bovə məkə, çoknə bedə ki, 1 manq nim həmmə internet resurson iyuli 20-ədə konfransi be həxədə məlumat pəvilo kardedəbin, bı 1 manq nimədə im informasiya bəçəvon və benışe? Mılxəs, çəmə "daimi" opponenon piyəşone ki, de "xəbəmon bə ni, çəməku niyon kardəşone" həşirəti əməni "bıjənon", əmmo ıstənən bəştə sıxani pəpuşyən. İyo veyən bə nıgılı şe pidəmmi, iqlə əy bıvotom ki, ıstə 1992-minnə sor ni ki, de du, de şantaji çikisə səpe bışuş, əy rəncidə bıkaş.

Mılxəs, iyulə manqı 20-ədə şəhri LİKədə çəmə konfrans dəvarde, konfransədə 22 xonəxo şirkət kardedəbe, sədr Vuqar Mirzəyev, sədri muavinon Seyran Dadaşov iyən Razzaq Xansuvarov vijniyə ben. Az hisob kardedəm ki, im se xonəxo ve çəkə komandəye, bovəm heste ki, əvon dastbədəst bədon və bo tolişə xəlgi mədəniyyəti dasto oməyon bəkarden.

Ha sor Məhərrəmə manqı 10-də əhlişion iyən çı Peyğəmbər salavatullahi xıyzoni miğəddəs zınə sınıion Aşurə ruji bənəy matəmi gəyd kardedən. Aşurə ruji ıstə tarixi Hicri-Qəməri təqvimi 61-minnə sori Məhərrəmə manqı 10-də (de Miladi təqvimi 10 oktyabr 680-minnə sor) ıstəne Kərbəlo neziədə İmam Huseyn salavatullahi iyən əçəy 72 xonəxo tərəfdaron bə Yəzidi 4500 xonəxoku ibarət ləşqəri və beşə rujiku peqətedə. Dessə həminə ruji xilafəti de zu bə dast sə Yəzid bə İmam Huseyn salavatullahi çand kərə təklif kardedə ki, əv bəy biyətkə, əmmo İmam Huseyn salavatullah bə Yəzidi biyət vardedəni, İslami roədə şəhid be bə Yəzidi biyət kardesə bəpe qətedə. İmam Huseyn salavatullah ıstəne Kərbəlo neziədə bə Yəzidi ləşqəri və beşədə, İmam Huseyn iyən əçəy neze odəmon bı canqədə şəhid bedən, çı İmam Huseyni xıyzono bəji mandı insonon əsir peqəta bedən. Çı Kərbəlo mısibətiku 1381 sor dəvardədə, əmmo hələən ə ruji bənəy matəmi gəyd kardedən, sorbəsorən im ruji gəyd kardəkəson aşmard ve bedə, əmmo im ruji gəyd kardəkəson aşmard ve be-be, əçəy dışmenonən bə həzo fitnə-fəsadi dast gəndədən ki, İmam Huseyn salavatullahi məhəbbəti çı milləti dilo bekən, ıstə məhəbbəti bə milləti dil de zu dənən. Im nodonon, im yəzidon sərsədənin ki, İmam Huseyn salavatullah deştə həxə ro ənnə sorone de məhəbbəti bə yod dənə bedə, şımə deştə şatə ro çı milləti məhəbbəti gəzənc karde pidəne? Çı xəlgi həxi dərışte-dərışte xəlgi məhəbbəti bə dast varde əbini, xəlgi de Əmraston torsinə bəbe, əmmo əçəy məhəbbəti bə dast varde əbini.

Yəzidi oroğ-toroğon ıstə bobə şəkəriku bə kəno mandənin, çiç bəvon xəyre - əyən kardedən. Imrujnə rujədə həxi nivotəkəs hejo çı Yəzidi dole, çı xəlgi həxi dərıştəkəs çı Əmrasti dol. Im yəzidon-əmraston bəştə restaron de həzo odəmon vadoydən, nə çəvonku covid pasport piyəkəs heste, nəən bəçəvon aşmardi limit noəkəs, ıstə boy hınəmandış boştə neze odəmi qıləy vəyə dəvon,

əlbəsaat "250 xonəxosə ve odəm əbini" limit ıstı və pəbiryədə, həminə 250 xonəxosən covid pasport be zəruriye. Vəyə bındino bə kəno, çikisə neze odəm mardedə - əlbəsaat bı əmraston yod covid dəşədə, haştədənən ki, odəm ıstə mardəyon bənəy odəmi peqəto, yəne covid restaronədə, baronədə bedəni, məçitonədə, matəmə məclisonədə bedə. Limit votime bəçımı yod çı hukuməti bə təbii gəzi noə limit dəşe, zinedəşon ə limiti bə əhali boçi tətbiq kardedən? Im yəzidon ki, bə kali kişvəron həvəyə gəz doydən, ha, məhz həminə gəzi puli çəməku beşədə. Komi bıvotom, komi oqətom? Nohəxəti sə peqətaşe, po qətaşe, şədəye, nə çəy vədə mandəkəs heste, nəən bı nohəxətion kutləvi etiroz kardəkəs.

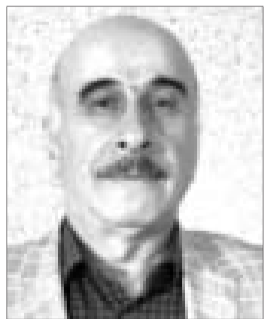
Mahi Muhərrəmi mubarak ey lol mandə "millət", İmom səvob bıdə...

17 AVQUST

17 avqust 2009-minnə sor bo tolişə camiyə qıləy xunini fami ruje, çumçiko həminə ruji çəmə yolə alim, linqvist, "Tolışi Sədo" rujnomə sərrəddaktor, RTMM-i sədri muavin Nəvuzəli Məmmədovi bə şəhadət rəsə ruje, Nəvuzəli muəllim de nohəxə şəri bə zindon dənə be, əçəyən bə zindon dəşe baiskaron hestin, əvon imruj ıstəni çənnə beqno bıznənən, zınəkəson zinedən ki, çəvon qıno çiç bə...

Nəvuzəli muəllim yolə merdbe, əv zine-zine ki, əv çımon vədə narşiyə əy çı məhbəso vanibədon, şəhadəti gəbul kardışe, əmmo çımon vədə narşiyəy, şat nıbe, bımon səcdə nijənəşe, ıstə milləti roədə marde – şəhid be gəbul kardışe, əmmo ıstə barzə nomi bə zəmin nijənəşe, əçəy nom hejo tolişon arada de məhəbbəti kəşə bəbe, Xıdo tını rəhmətkə Ustod!

P.S. Əmə zəmon-zəmon ıstə çəkə fərzəndon bə bod doydəmon, Nəvuzəli muəllimi bə bod domone, si nibimon, Fəxrəddin muəllimiyən bə bod domone, deyəyən si nibimon, Aslan Qurbanoviyən bə bod domone, əvən bəmə kaməti kardışe, çı Kahin Mirzəlizodə zoə İdrak Mirzəlizodəən domone bə bod. Əmə ıstə çəkə fərzəndon bə bod doydəy şədəmon, Xıdo çəmə oxoy çəkə bıka İnsallah, de jıqo "doy-doy" bəməku çəkə fərzənd əmandni...

Aydın
BAXŞIYEV

BƏ XİDO ŞİKOYƏT

Bı dınyoədə ədolətım vindəmmi, Şinə Xıdo, ıstı qıno, taxsı ni. Nolə jəydən bə şəv, bə ruj kosibon. Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Bekoəti gırış kardə milləti, Bə ko sedən dı rışvəti, mınnəti. Doydən bəmə çanə əzob, zilləti, Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Merd omedə, kədə harde, ruzi ni, Hiç kəsiku pul gəz karde əzini. Merd jeniku, jen merdiku rozi ni, Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Nat bekarde, de milyardi həvatdə, Villa dutdə, havzə vişon pəvatdə. In sərvəton çı xəlgi ni məvotbən, Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Umud mandə bə paybəlli zəmini, Bo nun pate i vərdənə həmi ni. Nə kəl heste, nə bo kəli sımə ni, Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Dıyo kəno, lap vişədə nəvedəş, Çimənədə həvo səydeş, təvedəş. Bəy həx noydən, həxi səydən, bəmedəş, Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Çəmə balon pərəsedən, çiç bəkan? Ali məktəb oroxnedən, çiç bəkan? Rışvəku con pəroxnedən? Çiç bəkan? Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Joqo devran cəhənnəme, jimon ni! Çımon sifət ranqberanqə, inom ni! Nohəx həxi qıy bırındə, imon ni! Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!

Lənət bıbu bı jimoni, ha Xıdo! Xəlğ duçor bə bə dəmoni, ha Xıdo! Bo milləti bəs əmon ni, ha Xıdo? Şinə Xıdo, ıstı xəbə qasbu ni!..

SULTANİM AZ

Honi sədə qıləy kinə vindəme, Mijə kuşe, bənəy tarsi vıtdəbe.

Vay kinəli, sutim, sutim, doğ bedəm, Dılım vaşte, "ey yar, ey yar" vıtdəbe.

Ha Xıdo, mardim, bə çı rujon mandim, Bərk şədəbim, yaman iyo dəmandim. Ha yar, tını az i kərə bıvındom Bılbıl bəbəm, şəvon-rujon bəhandem.

Dustonədə iqlə subay mandəni, Boştə yari həni xıfət kardənin, Bənəy bəmi çəşon ars ekardənin, Coyli-coyli nəvedənin, qardənin.

Con inə, ə kinə bəmi xoş omə, Otəş qınyə, diyəkə, az naxoşim ha! Əv cımı yare, bomino bıstənən, Dılım şədə, diyəkə, az meyxəşim ha!

Subayim az, vıtdən bəmi şo bıka SULTANİM az, dardi-ğəmi co bıka Neye, neye! Rozi nim, Xıdo nıka! Boy, bəmi tı, kinə, çəkə ko bıka!

Xanəli Toliş

YAŞA, A TARİF ŞURASI

Yaşa, a tarif şurası,
Getdi evin bər-bəzəyi.
Qərar verib kəsdin qazı,
Yandırırıq mal təzəyi.

Bilmirəm tarif şurası,
Dinlədi kimin fitini.
Eylədi xalqı narazı,
Kəsdin qazın limitini.

Odun üçün gəzmə, dedi,
Ağacları kəsmə dedi.
Kolu-kosu əzmə dedi,
Qazı çəkmə nəzmə dedi.

Utanma gəz qazı-qazı,
Al mıxını, çal yerinə.
Ar etmə tarif şurası,
Başla təzak alverinə.

Tapıb özgə bazarını,
Baha olsun qaz ölkədə.
Qocaların məzarını,
Hazır edib, qaz ölkədə.

De bassınlar qananları,
Daşa, a tarif şurası.
Unutmaz el bu anları,
Yaşa, a tarif şurası.

CIVON Ə ŞAİRON

Tolişə zivone zivonon lesı,
Bə və beşə teğon bijənən qezi.
Diyəro otırnən, oqətnə nezi,
Bızınəmon ilhami çiçiku səydon.
Civonə şairon, beşən bə məydon.

Im zivon gədimə, kanə zivone,
Çanədə kanəybu, ənən civone.
Çı yodo beməkən, nənə zivone,
De əvi bībənən har curə geydon.
Civonə şairon, beşən bə məydon.

Tofiqi, Nasiri, Camal, Xilqəti,
Vəlişah, Bayrami deştə gıryəti.

Çıvon nıdoşone bəştə milləti,
Vite, çəvon vədə nımande şəyton.
Civonə şairon, beşən bə məydon.

Tolişə zivoni bə sov doydənin,
Çan həzo sorone bəy ov doydənin.
Nodonon, bədxohon hələ zındənin,
In zivon puloye, geytone, geyton.
Civonə şairon, beşən bə məydon.

Sinnimon rəsədə bə rohətəti,
Xanəli votedə de dili softi.
Bızınən çəməku im estafeti,
Bızınəmon, de eşği çəmə ro şedon.
Civonə şairon, beşən bə məydon.

HIRDƏNON

Ha ruj çəmə hırdənön,
Kujə həmə hırdənön.
Kıx-kıxone kardədən,
Pıx-pıxone kardədən.

Jəydon, kıştən dışmeni,
Dəkıştədən dışmeni.
Dave kardən de mıştı,
Xun beşədə bə kıştı.

Rə peqətdən faşisti,
Əsir qətdən faşisti.
Dasto taxtə tıfanqe,
Bijən-bijən bə vanqe.

Mavuji lap yolə canqe,
Dışmeni vırə tanqe.
Qullə, mırxot gəndədən,
Çı hay gəbi kəndədən.

Təmşoəkon votedən,
Babək, Həzin hırdənön,
Çəmə Polad, Hikmətin.
Mubarizin hırdənön.

TOLIŞƏ ZIVON ŞONEBƏN

Nıgılebən, qonebən,
Bərkə, sıgə donebən.
Çı zivonon dilədə,
Tolişə zivon şonebən.

Anqivine, şəkəye,
Beəy dilim təkəye.
Bəvındemon i rujən,
Avəvu be, çəkəye.

Bo dilonro dəvoeye,
Bandon tojə həvoeye.
Kafte handə zivone,
Əvəsori həloeye.

Şin bedə bəsəy gəndi,
Vindeədə yo iyəndi.
Bə tolişi qəp jəyde,
Pəvəndi de pəvəndi.

SİLLİ

- Votdən im ve çəkə çəxire, boy əmənon
çimədə peşoməmon, çimi təmi bızınəmon.

Votime:

- Az tobe im vaxti hiç jıqo çiy peşoməmmi,
tarsədəm Lələ bəzne, mını bəkişte.

Eldar:

- Zə, ıyo əməni ki bəvinde? Azən
peşoməmmi, əmmo votdən im şinə çəxire, bə
odəmi ləzzət doydə.

Eldari nımə iskan peşoməşe, peşo bomino
nımə iskan ekardışe. Az dı qurtım peşome
zınəme, əmandəy ru kardime bə ji, votime:

- Zə, im çiçe, zə? Çimi peşoməkəsi ağılış ni.

Bı arədə bə ru etatə tərəfo sədo oməy. Eldar
rə butulkə şodoşe bə bıre kul, vitimon çəyo.

Maştənə ruji, peşçoştə çimi Xanverdi boə çı
Sıgdaştı məktəbo oməy bə kə. Bəvədə əv Sıgdaşt
di məktəbədə muəllim ko kardədəbe. Mını vanq
kardışe bə çəmə kə sıv və çimiku xəbə səşe:

- Tı şanqo vəyədə çı gələt kardə? Məsəme
peşome-flon kardə?

Votime: - Ne, jəqo ko bəni.

Votişe: - Du məvot.

Votime: - Bə Xanəli boli con, az peşoməmmi ni.

Hejo bı sıxanədəbim Xanverdi boli çimi
quşəbinisə qıləy silli jəşe, kam mande bə zəmin
bıqınom. Votişe bəmi:

- Az bəştə çəşi bovə bıkəm, ya bəştı duə
qəpi? Az tını bə peşome səbinə jəydenim, az tını
bə du vote səbinə jəydenim. Tı 5-6 sor bəpeşt merd
hisob bəbeş. Merd bəpe du nıvoto. Gələti kardə,
bıvot gələtim kardə. Du vote həm nımerdətiye,
həmə gələti ziyod kardeye.

Az həni dama nıbim, səm qətmə bə ji. Çə
rujnəku du vote tobə kardəme, çimi boə jə silli
çimi quşədə bənəy quşovə mande.

Rosti bəsə həxə sıxanon votero ve əziyyəton
kəşəme, ve nohəxə təhqiron məsəme, əmmo hiç
vaxt sə bəyji bənım. Və bəştə Xanverdi boli hejo
təşəkkur kardəm ki, bəmi vaxtdədə çəkə silli
jəşe.

Sirəli Əlyar

Zinedənim im çı ozzoye mını qətəşe,
çımı həxi hardən - az iştəno
beşədənim, bəmi çı pentono diyə
kardən - az həvsələ kardəm, nohəxə ko vindəm -
iştə çəşi eqətdəm, iştəni bə kuəti noydəm, hakənə
iştəni bə korəti noydəm. Əmmo bə duə qəpi, bə
duə sıxani, bə duə xəbə pəvilo kardəkəson tov
varde zındənim. Zındənim ! Votdən ki, həmmə
bevcə əməlon çı du voteku bəməl omedə. Çı
həzrəti imom Əli (ə) jıqo qıləy hədisiş heste:
“Ehanə mısılmən be pidəbusə, iminnə du vote
tobə bıkə”.

13-14 sinim əbi. Çımı sinifi həmmə, əğıləti
həmmə Eldari yolə bo vəyəbe. Vəyə ruji mastəku
tobə şəvi nımə az çəvon soədəbim, vəyə koondə
bə Eldari koməkəti kardədəbim. Az sıftənən çəvon
soədə rə-rə əbim. Çəvon kəy vəo ru dəvardədəbe,
ru yolə doon arədə şuredəbe, vey vaxt əmə bə ru
japonədə dərs əhandimon, hənək əkəymən. Çımı
Xanverdi boən de Eldari yolə boon həmməroəti
kardədəbe. Mılxəs, şanqo vəyə ve çəkə şədəbe.
Sıvoy əhandi saz bijən, aşığən hestbe. Vəyə lap
tınd bə vaxtdədə Eldar mını vanq kardışe, şimon
etatimon bə ru. Ovşumə şəv bıboən, ve tokibe.
Xəbə səme:

- Eldar, tı mını bı tokiyə ru boçi vanq kardə?

Eldar qıləy çəxirə butulkə iyən qıləy iskan çı
bıre kulun arəku bekardeşə və votışe:

XİLOƏT

BİBUƏN

Tı bıbaxş, ıştı tonə şanqo oməm, di bıbuən,
Səm bəşe, az əşnim dınyo ji-pey i bıbuən.

Ruj çiçe, manq çiçe, dey soronən kami bəkan,
Tıku hiç si əbinim, manq əqər si bıbuən

Votedən ki, çiki eşğış bə, çəşonış vi bəbe,
Hıtənım hiç betı şanqo, çəşonım vi bıbuən.

Joğə mın kardə divonə, əvonim bəştə bızın,
Həni Məcnun be nıbəznem, çənə Leyli bıbuən

Xilqəti im votəyon ta bə gıyomət bəvəşən,
Çı zəmini jıtono iştən i ruj ni bıbuən.

QƏZETƏ DƏSTƏK

OLMAQ ÜÇÜN:

Kapital bank ASC-nin

Sumqayıt filialı

Kod 201230

VÖEN 9900003611

Müxbir hesab

AZ37NABZ01350100000000001944

SWIFT AIBAZ2X

Hesabla.ma hesab;

AZ74AIB45010029440422826214

RAFIQ CALILOV SHAHRZA

Kart hesabı - 38810944007582242214

Davud RZAYEV

KAINAT HAQQINDA DÜŞÜNCƏLƏR

versin”.

Haradan gəlirlər bu yadplanetlilər? Günəş sistemində bizə məlum olan planetlərin (Yerdən başqa) heç birində həyat yoxdur. Bəs haradan?

Yer kürəsinə ən yaxın ulduz (günəş) 4 işıq ili məsafəsindədir. Kosmik raket 3-cü kosmik sütətlə (saniyədə 11km) hərəkət edərsə, təqribən 2700 ildən sonra həmin günəş sistemində yaxınlaşar. Deməli kosmik aparat işıq sürəti ilə hərəkət edərsə (bu qeyri mümkündür) 4 ildən sonra həmin ulduza yaxınlaşa bilər. Yadplanetlilərin başqa günəş sistemindən gəlməsi bizim bildiyimiz elmlə qeyri mümkündür. Yadplanetlilərin məkanı çox güman bizim günəş sistemindədir. Bəs harada?

Yerin Günəş ətrafında hərəkət trayektoriyası var. Yer həmin trayektoriya ilə ildə bir dəfə Günəş ətrafında dövrə vurur. Yerin bu hərəkət trayektoriyasının Yerdən 180 dərəcə əks tərəfdə Günəşdən təqribən 150 milyon km məsafədə başqa bir planetin olmasını təsəvvür edək. Yer planetindən təqribən 300 milyon km. uzaqlıqda olan bu planeti Yerdən müşahidə etmək qeyri mümkündür. Çox güman ki yadplanetlilər həmin planetdən bizə “qonaq” gəlirlər.

atmosferdə kiçik meteoritlərin gur işıq saçıb, yanıb, yox olmasına deyilir. Çoxumuz bu təbiət hadisəsini görmüşük. Gündüzlər də bu təbii hadisə olur, ancaq bunu görmürük.

Bütün günəş sistemi böyük bir sürətlə hərəkət edir. Yer minlərlə belə meteoritləri hər gün qəbul edir. Yerdən 1 300 000 dəfə böyük olan Günəş belə meteoritlərdən 1 300 000 dəfə çox qəbul edir. Qəbul olunan maddələrdə Günəşin daxilində nüvə reaksiyası gedir. Çox atomlu elementlər bir atomlu hidrogenə qədər nüvə parçalanması gedir. Mənə görə Günəşin enerjisi bu proseslərə görə tükənir.

QARA DƏLİK

Bu mövzu haqqında düşüncələrimin əsas səbəbi kəndimizin yuxarısında, daşların içində, mərkəzində bir ağ çiçək olan şəffaf bir daş parçası oldu. Su hövzələrinin kənarında, əsasən suyun içində belə ağ çiçək görmüşəm. Ancaq gördüyüm bu ağ çiçək suyun yox, şəffaf bir daşın içində idi. Tanışlarımdan biri bu daşı məndən istədi, verdim. Bu mövzünü haqqında düşüncələrimi yazmaq istəyəndə o daşın şəklini istədim, vermədi. Şair belə yerdə yaxşı deyib:

Dünyanın malı dünyada qalandı,
Bu dünya malımdan kimsə doymadı.
Bağ verdiyimdən salxım istədim,
Onu da çox bilib, mənə qıymadı.

Görəsən, bu şəffaf daşın içində ağ çiçək necə əmələ gəlib?....

Çoxları “Qara dəlik” haqqında eşidiblər. Bir neçə ulduzun və planetlərin bir yerdə toplanmasına deyilir. Həmin məkanda çox böyük cazibə qüvvəsi olur. Bu qüvvənin təsirindən cisimlər bir formadan digər formaya keçir. Bir maddə başqa bir maddəyə çevrilir. Mendeleyevin

elementlərin dövrü-sistem cədvəlindəki ardıcillıq “Qara dəlik”dəki proseslərin nəticəsində əmələ gəlmişdir. “Qara dəlik”də günəşdə gedən proseslərin əksi gedir. Yəni bir atomlu hidrogenə çox-atomlu elementlər əmələ gəlir.

CƏNNƏT VƏ CƏHƏNNƏM

Din xadimlərindən Cənnət və Cəhənnəmin harada: - yerin altında, göydə və ya başqa bir yerdə olmasını soruşmuşam. Heç kimin həmin məkanın harada olması haqqında bilgisi olmamışdır. Əgər Cənnət və Cəhənnəm məkandırarsa, haradasa mövcüd olmalıdır. Bəs harada?

Təkcə bizim qalaktikada yüz milyard ulduzun (günəşin) olmasını deyirlər. Başqa qalaktikalarda da nəzərə alsaq, milyardlara ulduzun (günəşin) mövcüd olduğunu görürük. Ulduzların ətrafında planetlərin olmasını inkar etmək olmaz. Bizim Günəş sistemində Yer planetində həyatın olması. Marsda isə həyat əlamətlərinin olmasını bilirik. Bu milyardlarla planetlərin bəzilərində həyatın olması labuddur. Qurani-Kərimdə 18 min aləmin olması haqqında ayəni oxumuşam. Deməli, bu milyardlarla ulduzlardakı planetlərin 18 minində həyat mövcüddür. Cənnət və Cəhənnəm də bu 18 min aləmin içindədir.

...Komadan oyanan insanlardan nə gördüklərini soruşublar. Hamısı eyni bir cavabı veriblər: “Bir işığa doğru gedirdim”.

İnsan öləndən sonra ruh bədənəndən ayrılır. Din xadimlərinin dediklərinə görə, insan öləndən sonra ruhu Bərzəx deyilən bir yerdə keçid dövrü keçirir.

Əgər ruhun sahibi bu dünyada ağılıq edibse, onun ruhu ibtidai-icma quruluşlu bir aləmə gedib, yenidən dünyaya gələn bir körpənin bədənində qonar. Burada etdiyi ağılıq əvəzinə orada qul həyatı yaşayar. Yaxşı işlər görənin xeyirxah insanların ruhları həyat səviyyəsi çox yüksək dərəcədə inkişaf etmiş bir aləmə (Cənnətə) gedəcəkdir. (Bunu dərk etmək üçün Yerdəki həyatın inkişaf mərhələlərini və ayrı-ayrı insanların yaşayış tərzinə fikir vermək kifayətdir).

Mən hələ uşaq olanda göyə baxıb, günəş və ulduzlar haqqında düşündüm. Öz uşaq xəyalımla bunlar haqqında müəyyən mənalara uydururdum. Ancaq kainat haqqında müəmma mənim uşaq düşüncələrim aləmində itib yox olurdu.

Yaz-yay aylarında kəndimizdə günəşin “Kişi honi” tərəfdən çıxması, payız-qış aylarında Halbəqəv tərəfdən çıxması məni düşündürürdü. Bu düşüncələrimin bir hissəsinə orta məktəbdə aldığım biliklərdə cavab tapdım. Bir hissəsinin sirləri indi də məni düşündürür. Bu “sirlər” haqqında çoxunun öz şəxsi fikirləri ola bilər. Mənim də bu haqda öz fikirlərim var. Mənim bu fikirlərim çoxlarına təəccüblü görünə bilər.

YADPLANETLİLƏR

Çoxları yadplanetlilər və “uçan boşqab”lar haqqında eşidiblər. Tarixi mənbələrdə uçan “boşqab”ın ilk dəfə 24 iyun 1947-ci ildə görüldüyü bildirilir. Müşahidə olunan “boşqab”ların sayı üç milyondan çoxdur. Yadplanetlilər haqqında ABŞ-in keçmiş prezidenti Buşun televiziya ilə xalqa müraciəti yadımdadır, həmin müraciətdə Buş belə bir cümlə işlətdi: “Bizim aramızda yadplanetlilər var. Kimin bu haqda məlumatı olsa, lazımı orqanlara xəbər

GÜNƏŞİN ENERJISI NİYƏ TÜKƏNMİR?

Günəşin enerjisi Merkuriyə 500, Venərə 300, Ayda 130 dərəcə və milyonlarla km. məsafələrdə sərf olunur. Özü də 5milyard il. Bəs bu enerji niyə tükənir? M.Ş. Vazehin bir beyitini xatırlatmaq istəyirəm:

Nə qədər kim fələyin sabitu-səyyarəsi var,
Ol qədər sinədə qəmzən oxunun yarəsi var.

Bizə burada “sabitü-səyyarə” sözü lazımdır. Sabitü-səyyarə gecələr

Çənə nızım bıpəroş, bə zəmin eqınyədə ənə nızım ebəqıneş.

Bə jeni sırə omyədə bəsire, kenə bıpyoşe bəbəme.
Qıləy dışmeni baxşe çı qıləy dusti baxşesə hostone.
Dəvardə ruj onıbaqarde.

Har çi nızınoş bəbe, əsos əve ıstə həddi bızın.
Bovə gəzənc kardero soron lazimin, qın kardero dəyğə.

Dəvardə rujon ən hiçə qılə ıstı nısırə ruje.
Hamsiyə vey bipi, əncəx arədə bə parçını mərijın.
Çı muharibə çoki, çı sulhi hiçiş bedəni.

Bəştə bovə bıkə, bəti bovə bəkan.
Bəti ro nuşo doyədə fik bıkə ki, ə ro cayli bəşəş.
Umu qın kardə odəmi qın kardero hiçiş ni.

Doyro ən hostonə çi məsləhəte, səyro ən çətinə çi ibrəte.

Ya qıləy ro pəydokə, yaən qıləy ro okə.
Vaxtədə i qəm şonidə odəm peşo si qəm şobədo.
Ağılmandə odəm ıstə səy oko bədo
Ağılmand co kəsi ağılikuən istifodə bəka.

Dırıstə odəm hejo, ağılmandə odəm vaxtədə rosti bəvöte.

Bə çəkəti zu vışkedənise, hiçətən məkə.
Çəkəti əncəx çəkən dəbərəsen, hiçətəti har kəs.
Bədə xəbə kəşiş heste.
İstə səhvi gəbul nıkardə kəson ən ve səhv

YOLON SIXANON

kardəkəsonin.
İştəni bızın.
Cəsorət de marde ne, de jıye pamyə bedə.
Quş doy omut.
Kali firsəton çaş nıkardə vaxtədə gəfil bomen.
Dışmeni ən yolə qılə ıstə dışmenəti niyon kardə dışmene.
Çiki fik-famış çiçbusə, jimonışən əve.
İstə jimonı dəqiş karde pidəsə, ıstə fik-fami dəqişkə.
Ən rə hışk bə çi çaşə arse.
Bə həşi erəxoş soğnə vinde əziniş.
Har kəsi tonə tərif bıkə, bə kəno okırın - tənğid bıkə.
İnson har vaxti gəhrəmon be əzini, har vaxt inson be bəzine.
İnson nıbə kəs insoni gədi əzini.
İnsoni həyvoniku fərğın kardə çi ağıle.
Sıftə tı səlom bıda.
İnson cıvonətiədə obəmute, pi beədə səbərəse.
İnsonon səhv karde bəzinen.
Yolə insonon ıstə səhvi dərk kardə kəsonin.
Bə insonon seminə kərə şans mədə.
Çok be pidəsə bəştə hiç be bovə bıkə.

Bəştə gəzənc karde bovə kardə kəson gəzənc bəkan.
İştən bəştə komək nıkardə insonon komək karde befoydəye.

Qəp jəy sənəte, tam jəy sənət.
Bəştə qəpi fik bıda.
Bə qədə koon həddisə ve fik doə kəson, dasto yolə ko nomə kəsonin.

De ağılmandi dust be pidə - tənğid bıkə, de beağıli dust be pidə - tərif.

De anqıştə ovşimi nuşo doyədə bə anqıştə ne, bə ovşimi erəx.

Bə şaytoni dərs doyro şayton be lozime.
Bəti diroz kardə bə dasti bə dumo oməqordın.
De puli harde səy bəbe, ıstəho səy əbini.

De puli dəmon səy bəbe, xəşi səy əbini.
De puli elm səy bəbe, əncəx elmin mande əbini.
De puli şoy-şoy səy bəzneş, əncəx kefi əbini.

De puli ko kardə odəm pəydo karde bəbe, dust pəydo karde əbini.
De puli çı har miyə lu səy bəzneş, əncəx çəy donə səy əziniş.

Piye çı qıləy co xonəxo həyatı jiyeye.
Təcrübə ən yolə muəllime.

(hestişe idomə)
Qırdəkə: Vuqar Həməti

Mirzə Əhməd
Mirzə Xudaverdi zoə

(idomə, sıftaş dəvardə numronədə)

(De xəşvonə iyən xoşvonə Xido nomi)

(13)

Pəm qəp jəydəbe:

- Sıvoy mı iyən 2 nəfər xıdmətkər, xani palyo i nəfərən tıfanqbəduş mandəbimon. Həmə şəbin. Tıfanqə sədo bə osmon peşədəbe. Azən tov nıvardıme, bəştə aspi “hey” votıme, tojnıme. Xan dumu mı:

- Məşi! - sədo kardışe. Az quş nıdome. (Xan) hamıyəşe - İse ki şedəş, bıvot, ə hala sə həbs bıkan.

“Hala sə” (34, b) Masallı dıku bə Əbdulsəmədi pə Kazım bəqbe.

Pəm votedəbe:

- Az Çillədəre (Çilədə) dəvardım. Vındıme ki, zumandə qullə sədoon jıyo vıjoro dəvarde mumkun ni. (Lakin) bə Xıdo təvəkkul kardıme, çəyo dəvarde zınəym. Vındıme ki, Qasım bəq iyən co kəson həbs kardə bən. Nom kəşə bə Kazım bəq isə vitəbe, ıstə conı xilos kardero şodəşbe ıstən bə tuki şartukə sahə. Şıləvoje Əmirqunə bəqi zoon Mir Nəği bəq iyən Mir Haşım bəq əy qətero çəy dumu hurrəc kardışone.

Kazım bəqi tonə qıləy nokə hestebən. Əv dəhaştışe tıfanqı lülə çı Mir Nəği sinə, tıfanqı çəşməxi dəkırnədə, (bə tıfanqı otəş jeədə) Mir Haşım bəqi rəyrə bəçəy sinə i qullə jəşe, səğandışe əv tuki tulısə. Kazım bəq tukə məzədə qətışone, vardışone. De “Kəçələ Məhəmməd Hüseyn” nomi məşhur bə bədəlonijə Məhəmməd Hüseyn de tıfanqı poşnə jəşe bəçəy sə, çəy i çəşi ku kardışe. (Çəyo) ekuşe bə zəmin, pedate deştə aspi çəy səpe, de aspi lınqı-ləğə hırdo-həno kardışe əv. Az rəsəym i ğırmoc jəme bə Məhəmməd Hüseyni sə, mane bim, nəhaştıme Kazım bəqi bıkiştə. Mir Həsən xaniyən ıstən rosnişe. Əyən dı ğırmoc jəşe bə Kazım bəqi sə, votışe:

- Əy sıpə, şımə peş mı Muğonədə hukumət be pidənbe? - Hamıyəşe - İmi bıqətən, oqətən.

İm vaxt vındımone ki, Sərkor xani təvilə peştədə bə tərəo hiyləbozə Mirzə Bağır beşe bə zuhur. Dimış qətəbe de dəstmolı, bəme-bəme bə xani huzur rəsəy. Xəyli bəməy. Xan ovarde bəy

ƏXBARNAMƏ

(Tolışi xanəti tarıx)

votışe:

- Mirzə Bağır, boçi bəmedon?

Ərz kardışe:

- Ğıbon bışum, rujqori çoknə bəyəndıqınyə vındəyon?

Çəyo xani bəy hamıyəşe:

- Şımə kə Seybətın diədəye. Şımə ənə iyo çiç kardəyon?

Mirzə Bağır sıray, votışe:

- Bəqon vardəşonbe mı ənə iyo ki, (35, a) Şımə bı vilayət oqarde, onıqarde hanədə fal okəm.

Çəy çı hərəkətiku (sıftə bəme, peşo sıre) Xan ğəzəbnok be. Muğoni məholi sıvo səqurinə iqidon dastə, ənə əyo hozı mandə bə odəmon həmə əmr kardışe:

- Ki pidəşe mı, imi (de ğırmoci) bıjəno.

Ətrofo 2 həzo nəfər odəm səqınıy i səpe əy ki, bıjəni. Az, Mirzə Xudaverdi, Mir Haşım bəq iyən de Rza Əli bə ico maqıku xilos kardımone əv. Ləzi bədiqə vığandışone əv bə həbsxonə.

Məsəmonə ki, Pir məhəlləo qullə sədo omedə. Xani so neziyən kali (odəmon) qınedən bə zəmin. Cənab xan oməy-rəsəy, parsəşe:

= İm çiçə qullə sədoye?

Votışone:

- Qasım bəqi bıvə Ağa Məhəmməd bəq 20-30 nəfər deştə nokəon dəşən bə xani kə çəşməon qıləyni. Çə kəy çə tərəf çimən iyən səhroye. Bənav şe imkon ni. Dıvo hıl kardəşone, Hüseyn bəqi rəhbərəti jıyo bə de Driğ camati dave kardədə.

Cənab xani hamıyəşe:

- Ə hırdəni vındedon? - Aspiş roməy bə kəy tərəf. Xani aspi bə har dı tərəf qullə voydəbe. Cənab xan nıtarşəy. Bə Hüseyn bəqi rəsədə de rıki vanq kardışe əv:

- Şımə boçi 2 saate ki, ənə iyo bə di dəqınıyəyon? - Bəvon tənə-tohmətən jəşe.

To-bərobəriş nıbə Hüseyn bəq ıstə driğijə dastə sədo kardışe, votışe:

- Qullə ğande oqətən. Bə kə hurrəc bıkanən. Bə Xıdo təvəkkul, ki bəmarde, ki bəmande...

De sati Driği tıfanqbəduşon de Hüseyn bəqi bə ico ıstə kıləon eqətışone çəşon səpe, de cəsorəti həmlə kardışone. Oməyn (bə kə) (35, b) rəsəyn. Çəvon dıvo hıliku bə bı beşe tıfanqon lülə qətışone. Ağa Məhəmməd bəq əsir kardışone, kədə bə

biton bekardeşone. Əmandə (odəmon) kə dilədə oqətışone (bə kəybə) kilid jəşone. Bə kə otəş jəşone, sutvonışone. Cənab xani Ağa Məhəmməd bəqi bərk doşe kuye. (Peşo) həbs kardışe. Xan aspo evoəy, şe bəştə imarət, rohət be.

İ saat dənikəşəy, vındımone ki, Şahsevən Cəfər bəq deştə qədə dastə ğələdə bə soldaton həmə dastdəbastə holədə bənə şılxi (aspe ğələ) vardışe bə Xani huzur... (Xan) bə niyə əslani mandə bə Cəfər bəqi mərhəmət nişo doşe.

*

Cəfər bəqi sərbozon bə əsir səy jıqo bəbe: Bə i qullə çəvon əfsər (zabit) kıştəşbe, əvonən həni tıfanq ğandəşon nıbe, dave ohaştəşonbe. Cəfər bəqən qılə-qılə çəvon kəşon doəşbe dəbaste, vardəşbe.

Pəm votedəbe:

- Həminə şəv Xani kədə de ityoti hitəbimon. Şəvi i nimədə bənəm i kəs çımı lınqı okırnədə, sədo kardədə:

- Bəşt səpo!

Çaş okardıme, vındıme im Məhəmmədəli nomədə çımı dırozərişinə şahsevənə nokəye. Xəbə səme:

- Məhəmmədəli, çiç bıə?

Əy votışe:

- Əfsər Muzekin (161) de tosə həzo sərbozi boradiqojə İsmayıl bəq iyən Məhəmmədəli bəqi bə ico şəvi nimədə Qumbaşı (Ğumsəri) davardən, omedən. Kam mandə ki, bə xani şəvhurrəc bıkan.

Əve az əlhol pebəym, rəyrə ıstə həmroonədə Rza Əli bəq iyən Mir Haşım bəq hano pekardeşone. Deəvon i vırədə bə Xani dılə so dəşimon. De təhəri hano pekardeşone Cənab xani. Hadisə bəyo qəp jəməne. Həmə ğoşuni səpo rost kardımone. Xani bəştə xıdmətkəron hamıyəşe:

- Bınım nımoji vaxte?

Xıdmətkəri votışe:

- Xəyr, hələ nomoji vaxt ni (36, a)

*

Xan tikəy çəş kardışe. Çəyo nımoj votışe. Peniştə bə aspi. Çəy tonə tosə 12 həzo nəfər odəm hestbe. (Kamışı şə bəpeşt) vındımone ki, Masalliyədə bə Xələfi kəon etənə (ətrofi) rəsəmon. Lakin (sərbozonku) hiç qılə əsər nıbe. Ruj obedəbe. Əmə bə Şıxları (162) iyən bə Yeddioymaği (163) tərəf şedəbimon. Ruson im royku ome zənn kardəbimon. Masallı di kəon tikəy dəvardəbimon

ki, jıqo bızın zəmin-osmon ibe. (osmon bə zəmin evoy) Sərbozon bə çəmə sə (behisobə) qullə ehurnedəbin (ru kardədəbin).

Həvo tikəyən ruşin be. Çəmə ləşğəri sərbozon hay bə i tərəf vitin, pevilo bin. Xani konco mandəyən bə nəzər nıstənəşone. Xani tonə Bədəlon iyən Kolatan (Kuləton) (164) əhaliyədə 100 nəfər piyodə tıfanqbəduş, ijən sıvo 26 nəfərədə ibarətə xasə nokəon, ki isə mandənibe. Sıvo bımon həmə vitin. Tosə Haşımxani (165) iyən Həmidxani (166) şin, Suxta ruy (167) ovaştin.

Cənab Xan royku tikəy bə kəno okırıyəy. Bə Xani və ovış okırıyə qıləy ru beşe. Xan aspo evoəy. Tıfanqbəduşon (bə hışk qınıyə) ruy dilədə vırəbəvırə bin, bə soldaton sə otəş ru kardışone. Xan ıstənən deştə nokon 2 bəjən etənə otəş okardışe. Çumçiko ru im tərəfədə bə ğoymə ğələ oşə qıləy yolə erij (rıjol) hestbe. Cənab xan Bədəloni iyən Kulətoni tıfanqbəduşon sədo kardışe:

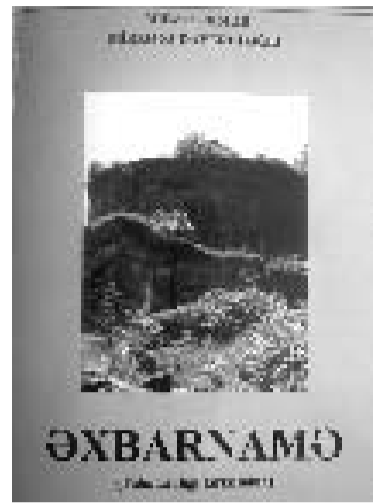
- Bəşimə ğıbon bışum, mahaştən soldaton bə ru dılə dəşin.

Nomkəşəbə dion tıfanqbəduşon, bərosti, bənəy Rustəm pəhlivoni canq kardədəbin. Soldaton çənədə kulişyedəbinsəən (36, b) Bədəloni iyən Kulətoni tıfanqbəduşon bəvon əmon doydənıbin. Əvon soldaton sə bə nav bə ru dılə dəşin. Soldaton bə yolə məğlubiyət məruz bin, bino noşone vite de kəşəni bə Ğumbaşı (Ğumsər) tərəf. Dave sıftədə tarsiku hay bə i tərəf vitə aspoon Xani de mərdəti canq karde vındışone.

Pəm votedəbe:

- Azən ıstə məxsusi iyən nıxtəynə aspi dome bəştə nokə, mını noy-vite bəy ğədəğən kardəmbə. Əv isə çımı aspi peqətəşbe, vitəbe. İ ruj dəvardə bəpeştə oqarde, oməy. Navkonəni aspoon qılə-qılə oqardin, bə xani huzur qırdəbin. Ərəse ləşğəri kəşəno bekarde, Ğumbaşı bəndəro rəyrə qətışone ki, rusi ğoşun çəyo dəvarde nızno. Mir Həsən xani rukə bıvə Mir İsmayıl bəq Ərəse ğoşuni dastədəbe.

Əv, i kərə rusə soldatonku co bəbe, bə barzərutbəynə xani ğoşuni tərəf asp tojniyəşbe. Zəkəriyyə (Zəkəyo) bəq de mahmudavarijə (Mədojə) Əli Məhəmmədi zoə canq kardədəbe. Əv, Mir İsmayıl

bəqi asp tojne-tojne ome vındədə jıqo (votışe):

- Qıram az tını (bə qullə) jəyro tıfanqı amisə evom, tı deıştə aspi bə cəhəndım vosil bəbeş...

Tıfanq ehaştışe bə duş, asp tojnişe bə Mir İsmayılı tərəf. Şımşı bekardeşə, səhəte çə Mir İsmayıl bəqi. Əy de şımşı kıştə pidəşbe. Çı tərəfo (Mir Həsən) xani sədo rostbe:

- Məkiştən, məkiştən! (37, a)

Mir İsmayıl bəq tarsiku bəy qullə ğande nıznəşe. Vite, dəşe bə soldaton arə. Həni i kərəən soldatonku co nıbe, bə məydon benişe.

161. Muzekin. Çar məmuronədə qıləy bə. Muzekin (şubhə ni ki) təhrif kardəbə rusə familiyəye. Əmə əv sərost hande nıznəməne, əve çəy şəxsiyyəti muəyyən karde mumkun nıbe)

162. Şıxlar. «Əxbarnamə»də hadison cərəyan kardəbə əraziədə holiyədə 3 qılə Şıxlar nomədə di qeyd kardə bə. Çımonədə qıləyni Cəlilabad, 2 qıləni isə Masallı rayoni əraziyondəyə.

163. Yeddioymaq - holiyədə Masallı rayoni əraziədə, Kaspi dıyokəno bəiyəndi nez bə 2 qılə, Bolgarçay iyən Araz ru arədə bə İrani sərhədi nezbıə 1 qılə Yeddioymaq nomədə di qeyd kardəbə.

164. Kolatan. Haliyədə Masallı rayoni di.

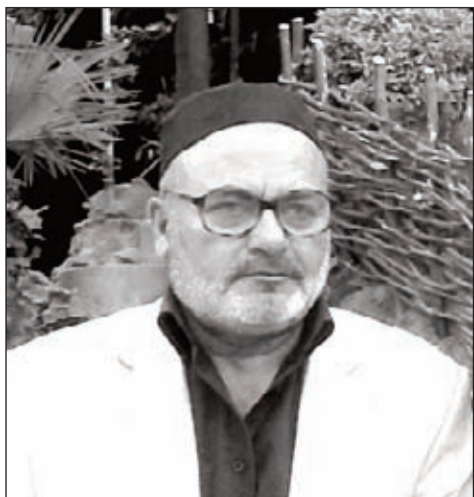
165. Haşımxanlı. Haliyədə Sabirabad rayonədə qıləy Haşımxanlı di heste. 1920-nə sori siyahiyədə Salyoni ğəzoədə 2 qılə Haşımxanlı di qeyd kardəbə. Çımon qıləyni Hacıqabul, diqəri Petropavlovka inzibati sahədəbe.

166. Həmidxanlı. Çəy vırə muəyyən karde nıznəməne.

167. Su0xtaçay. Çəy vırə muyyən karde nıznəməne.

(idoməş heste)

**Bə tolışi peəqordın
Bayrami Allahverdi**

Alahverdi Bayrami

25-minnə vəslə

Iştə umrədə odəm bə ve xəton ro doydə. Im xəton ya zine-zine, yaən ənəxəbədə bə co omedə. Kali xəton umri dəvardə mərhələndə sərəsedəş, kali qıləon umri oxoədə bəsə dəşədəş. Xətoon veyni iştə zinəyon de cəmiyəti ğayda-ğanunon əks beədə bə sə omedə. Kali besəvodəti, nodonəti, cohiləti hucubəto insoni bə bəlo dənoydə. Dədə-bobo peşəmon moyqətəti, kijəvonəti, neçiyəvonəti, moldəti, moləvonəti, qovonəti, lovonəti/kuməyjavonəti beyro, umrmon daştədə, kəvşənədə, seyonədə, alafəhiyonədə, taxılə/şartukə sahənədə, tumcor/bicor/tukonədə oje osmoni jiyo dəvardə, əve sərbəst yol bəmon, cəmiyətikü bə kəno bəmon, de insonon kam unsiyətədə bəmon. Bə yodime, şə vırəmon məktəb, klub, kitobxonə ijən hənəkə məydonon bən. Deştə həmsinnon curəbəcürə hənəkon əkəymon...

Dınyo, insonon həxədə de kitobon iyən klubədə nişo doəbə kinofilmon məlumat əstənimon. Nupərəsə-civonə vaxtonədə jimoni odəm ne, həniyən ve, kitobi odəm bimon, har çi bənəy kitobədə niyəştəyon dərk əkəymon. Bənəy obrazon, surəton, ğəhrəmonon əzinimon, yəni vir əkəymon, bənəy bəvon qəp əjənimon, ğəhrəmonon ro-rəvişədə əbimon, əks cinsi - kinə-vəyuon əpiymon, bə kinə-moynəon reçinəti yolə molyət ədəymon, dilisixti aşiş əbimon. Tosə kəxivand be – tosə 26 sinni de çand kinə-moynə zumandə məhəbbətim bə. Kali moynon hiç bə buruz doəmni ki, az əvi piyedəme. Yaxud çəy xəbə bənişə ki, az əvi piyedəme. Əncəx çımı şeironədə, esseonədə çə reçinon obraz əks bə, oxo az nupərəsə-civonə vaxtonədə rujnoməon niyəştəme, 6 tom rujnoməon hələən kəy kitobxonədə qıləy rəfi çəşmədə boy-boy votedə. Hakanəy ə rujnomon nəzəo dəvoniyədə iştə-bəştə votedəm: “İştə in vocibə kanə umrədə çı kinə-moynon dumo eqınye, de çəvon fikri-xəyoli iştə ğızılə vaxton sərf karde məqər ve vocibbe?” İsat bəvoteyon ki, şairə təbiətə odəmbiş, şeir niyəştəmiş, kinə-moynonku movzu peqətədəmiş, çoknə təbiətiku, əvonən reçinə təbiəti i baxşəbin, kinon, moynon, jenon, vəyuon reçinətiku ruf səydəmiş, iştə ilhom bə cuş omedəbe, şeiron, poemon, esseon niyəştədəmiş. Tojə pars bə miyon omedə: “Bə kinon, moynon şeiron həsr karde botı ve vocibbe, ya ki kitobon mutaliə karde, iştə peşə-sənəti sınıye? Tojə peşə-sənəton əxz karde?”

SİLƏHUYO BEMƏ VILON

(romano vəsləon)

Həlbət ki, bomı movzu tumi siyə nibe, oxo az cəmiyəti nırsə cəhəton, insonon əvoməti, besəvodəti, kivoləti, pəxıləti i. c. sifəton tənğid kardə şeironən niyəştədəbim? Həttə çımı tinəti i kəşpor tındəxosiyət be, həx vote, sərt be, telə zıvon be, qayət dərəcədə bə məsləhəti penımande i. c. keyfiyəton cəmiyətədə ğəbul bedənibe. Çımı zumandə temperament, ğeyz, kin, iştəno peşbe, həttə dave eğande, bə bijən-bijən dəşe cəmiyəti məğmun kardədəbe, bəmi riki qətedəbin, pidəşon nibe mı, bəştə nez haştədənibin. Nezə odəmon həttə bə dışmen oqardədəbin bəmi. 27 sor demı dustiəti kardə qıləy xonəxo peşo 27 sorən demı dışmenəti kardışe, mardə nəbəy, qavar hələən demı dışmenbe. “Anədə tınd xosiyət be məqər bəmi ve lozimbe? Cəmiyəti dilədə biji, de cəmiyəti mubarizə bibe, de odəmon canq bıkə, bə “ziyədə odəm” oqarde məqər çokə koye?”

Çımı im xosiyət həm koy vironədə, həm cəmiyəti dilədə, həm hukuməti odəmon nəzədə, hətto hamsiyon arədə bomı kılə dutoero məğom nəvədənbən.

1976-minnə sori dekabrədə “Kommunist” qəzetədə 12 mufəttişi rısvəxorəti, bə korrupsiyə ro doy barədə məqalə dərc be. Az bəvədə Ğızıləvoədə muəlliməti kardədəbim. Muəllimon niştə çəşmədə şiddətinə mubahisə iyən muzakirə şədəbe ki, Sovetə məmləkətdə rısvəxorəti, korrupsiyə sə qətəşe – piyedə. Az iyən cand nəfər muəllimə həmron votedəbimon ki, həni jıqəon əbini ki? Kali vironədə be bəzine, həni məmləkəti har vırədə rısvə, korrupsiyə be əzini. Boənən fərdi koon bə umumi koon umjən məkəmon. Muəllimə həmron yolə dastə (nomon hestin) dod-əmon kardədəbin ki, ne ki, ne, rısvə, korrupsiyə sə-bın ni.

Məxsusən bəmi həmlə kardədəbin, təhqiramizə sıxanon votedəbin, quya az əvomim, fili quşədə hitəm, dınyoku bəxəbəm, nodonim, besəvodim... Azən votedəbim ki, çəmə soveti ğanunonədə rısvə, korrupsiyə ğədəğəne, cinayəte. Məsələn, şımə votedon: rısvə, korrupsiyə məmləkətdə binə qətəşe. Jıqo vote, təbliğ-təşviğ karde iştə cinayəte. Oxo ıvrə soveti məktəbe, təlim- tərbiyə ocağə, ənə iyo rısvə, korrupsiyə hestemoni həxədə jıqo qəp jəy bə vətəni xəyonəte!

Ha jıqo sıxanon voteədə, jıqo bızın bıçimon pə quri otəş jəydəbin, bə bızanqi lonə çu pekkuydəbin, pidəşonbe çımı çəşi bekən, mını bıkun, bevəcə təhqirə sıxan mandənibe ki, bəmi nivotın.

Pidəşonbe mını lol bıkən, azən çəvon votəy bıvotom. əmma ne, votedəbim ki, az bə Sovetə devləti bıhton vote əzinim, sovetə kişvərədə rısvə, korrupsiyə ğədəğəne, şımə bəmi subut karde pidəne ki, rısvə, korrupsiyə har vırədə bərgərore. Şımə xəyonətkorıyon.

İmonən bomı aşmardədən ki, filon vaxti jurnalıst oməbe, filon vaxti metodıst oməbe, boəvon pul qırdə kardımone, filon vaxti, filon vaxti... Bə muəlliməti əmr doyro anədə pul səydən, dıku bə di muəllim dəqiş kardeədə anədə səydən. Tınən əmr səədə anədə qəvşini doə... Ha, tınən cinayətkorış, tınən rısvə doə, tınən xəyonətkorış, cəmiyət həmə

rısvəxorə, tınən çəvon dilədə...

- Oxo əmə muəllimimon, bəpe mubarizə bıbəmon, bə rısvə, bə korrupsiyə vəynə beşəmon.

- Cəfər Cabbarlı Almazi vaxt dəvarde, de koon Xalq nəzarəti komitə, DTK, de rısvəxorəti iyən de korrupsiyə mubarizə bardə idaron bıdə məşğul bıbun, tı iştə muəlliməti bıkə...

- İsat,-votme, - imoni bıniyəştom bə “Kommunist” qəzet, şımə iştə votəyon təsdiğ bəkardeyon ki, sovet devləti har vırədə rısvəxorəti heste?

- Ha bıniyəştəni,- votışone, - iştəni pəpəşuşəş, əmə həmə i bəmandemon, tı colinə bəmandeş, tını bəqəten...

Ve odəmon votışone, jıqo ko məqət, tı bəvon quş mədə, de har kəsi curi qul qordinedən, məniyəşt. Məxsusən koədə Fərac, kədə kəxivandə jen. Quş nıdome.

Az bə hiç kəsi penımandim: Çı cəmiyəti, çı kollektivı, çı devləti, çı hukuməti zoti, daxili bə dim bekarde, ifşa karde bəmi ğarz bıbu! - votime.

Nıviştəme, vığandime bə “Kommunist” qəzeti redaksiyə.

Az niməyjoni bə kə bo çəştə harde ome zinedənibim, çımı dəron zine-zine bə nubə eğandəşonbe. Əve sumkədə deştə nun-xorək bardədəbim. Hejo əvindin ki, zardə ranqinə sumkə (portfel) ənə çımı dastədəye.

İ ruj məktəbədə nezki şənqovəsə bəmi xəbə doşone ki, Masallı prokurori muavin Bağırov tını iştə palyo vanq kardədə. Portfel çımı dastədə kəybə kuyəme, dəşim bə Bağırovi kabinet. Bənəm çəy tonu dı kəsən niştə, bə qəpin. Səlom dome, votime:

- Az Ğızıləvo məktəbi muəllim Alibəqim, - sıxan çımı qəvədə mande, mizi peyədə niştə (zinəme ki, Bağırov ime) bə çımı sə otəş ru kardışe, bəştə həmron jıqo edaştışe mı:

- Zinedon im zənənə merd kiye? Bıhtonbıvot, iftiro bıniyəşt, iştə həmron bəhvət, bə sovet devləti xəyonət bıkə, canı, beğiyət, beşərəf...

Ve əvoti, çəy qəvisə jəme:

- Zinedənım tı kiş, kon kuçə odəmiş, iştə qəvi təmiz okə, ufunəti çəmə səpe eməkə, bıhtonvotən tınış, həmro bəhvətən tınış, bə sovet devləti xainbəkəsən tınış, nonku, noşukurən tınış, canı, beğiyət, beşərəfən tınış, - inəfəsə dəçokonime sıxanon bəiyəndi.

Mizi peştəno əşte, çımı səpe bə həmlə ovaşte, im dı qılə merdən əştin, çəy kəşədə qətışone, nişandışone. Bağırovi qəvədə koə peş bedəbe:

- Az ənə iyo 9 sore pomprokuror ko kardədəm, tosə 1sə bəmi jıqo cəvob doəkəs bəni. Həmə masallıjon mını zinedən, de həməy nun-nemik hardəme, de həmə dustəti kardəme. Əmma iştə niyəştə məktubi cıno kardəşe mı, iştəni oqəte zinedənım.

Bə niştə merdon dim qətışe, de eyini toni pəhandışe:

- Bə “Kommunist” qəzeti niyəştəşe ki, Masallı xalq maarif şöbədə rısvəxorəti, korrupsiyə lonə bastəşe, tojə muəllim peqətədə filon qədər, muəllimon vırə dəqiş kardeədə filon qədər, vəzifə təyin kardeədə filon qədər, metodıst, mufəttişon bə məktəbon şeədə filon qədər

rısvə səydən, jıqo beşədə ki, maarif şöbədə təmizə odəm ni, həmə rısvəxorin... İştəni imi ki niyəştədə? Qıləy pedirəpoçə, besəvod, beşərəf...

Az iyən damə bim:

- İştə qəvi sıxanı bızın, 9 sore Masallı oçındəş-peçındəş, ən yolə rısvəxor tınış, iştə hucubətədə ənə iyo soveti ğanunon ko kardədən, bais bənə tı ədliyyə kobikonin! Zə, tı bəki beğiyət, beşərəf votedəş? Canı, xain tınış, rayoni vilo kardədəş, bə devləti xəyonət kardədəş. Zə, iştə besəvodə kinə bə ğızılə medali tı enidəşte? Zə, bə hardəxonə dəşədəş, iştə qulbeçəon qırdə kardədəş bəştə sə, hard-həş kardədəş, çəy xəbə vığandədəş bə i kəsi ki, bəşt boy, ənə iyo hard-həşi şoti bıdə. Qıram ə odəm şoti nıdo, çəy nətəği jəydəş.

Bağırov sənibəton əşte bəsə mısə, həvər-cuvər hardışe, həmron ijən qətışone əv, bəvon votışe:

- In odəm behəyoeye, bəy quş mədə.

- Duyəvoji pə-moə lap de sıpon dəvo!..

(İştəbən Bağırovi palu niştə im dı kəs respublika prokurorətiyo oməybən, əve iştəni bəvon nişo doydəbən, az ki bəy jıqo cəvobon dome, çəy pə qur sutəməbən, bo həvuşi kılə dutəməbən)

Bağırovi həmronədə qıləyni əşte, dəşe bəçımı kəş, bekardeşə kabinetə bə biton, votışe:

- Muəllim, cəsürə odəmiş, əncəx de odəmi cuş məqət, əy iştə mazqış hardə. Bışi dəşi prokurori tonu, çəyku şikat bıkə.

Çoknə ki, Bağırov, azən ak-ovi dilədəbim, bə sıə çəğənde oqardəbim. Ani fik kardime ki, ə merd rost votedə, bısum-dəşum bə prokuror Huseynovi ğəbul, hələ bunum əv çiç votedə?

Prokuror Huseynov çımı ranq-ruf vindışe, əşte iştə vırəo, oməy çımı kəşi qətışe, nişandışe kreslədə, iskani ov noşə çımı vədə, iştəni nişte demı vəbəvə, xəbə səşe:

- Kiş tı? Ənə iyo boçi oməş?

- Az Ğızıləvo məktəbi muəllim Alibəqim. Masallı xalq maarif şöbədə rısvəxorəti, korrupsiyə həxədə bə “Kommunist” qəzeti məktub niyəştəme. Vığandəşone bəşımə. İsat Bağırovi vanq kardəşe mı, çı obru-həyo səşe mı, təhqır kardışe mı, çəy tonu dı nəfər hestebe, çəvonkuən həyo nıkardeşə. Azən əy Masallı rayonədə dəvardə 9 sori çıçon kardəşe, kali qıləon bo mehmonon qəp jəme.

- Həni bıvot bə dave beşənəni.

- Çiç bəkəym? Bəmi bıhtonon, təhqıron votedə, az quşon ləx bəkəym, lol bəmandim?

- Quş bıdə, Bağırovi hap-qopışən bıbu, luzi odəme, deəy zıvon pəydo bıkə, əv tını bə ro bədo, toxtə bibi.

İmən iştə prokuror! “Bə ro bıdə, zıvon pəydo bıkə!” – çə devri əsasinə devizbe. Az ki, prokurorətiku beşədəm, omedəm bə kə. Bağırov mustəntiq Məmmədovi şənqovəsə vığandədə bə Ğızıləvo məktəb. Qıləy vaxtədə bə məktəb omedə ki, dəron orəxən, həmə bəştə kəon şən. Hanqomə vaxtədə məktəbi direktor iyən direktori muavin muəllimon qılə-qılə sədo kardədən bə məktəb, mustəntiq çəvonku izahət səydə...

TOLİŞON SƏDƏ

№ 07 (139) 20 avqust 2021-minnə sor MUSTƏQİLƏ RUJNOMƏ

Təsisçi:
Rafiq Cəlilov
Tel.: +99470 610-23-16
E-mail:
celilovrafiq@mail.ru
Qəzetin elektron
variantını
Rafiqbloq bloqunda
oxuya bilərsiniz

Redaksiyanın ünvanına
göndərilən əlyazmalar
müəlliflərə qaytarılmır
və mətnlərə rəy
verilmir.
Faktlara görə yalnız
müəlliflər məsuliyyət
daşıyırlar.
Müəlliflərlə
redaksiyanın mövgeyi
uyğun gəlməyə bilər.

Qəzet Ədliyyə
Nazirliyində
qeydə alınmışdır.
Qeydiyyat
nömrəsi: 3462
Tiraj: 1000

MİRSALAYEV KİM OLUB?

gəlib çıxdı. Artıq Böyükağa hər şeyi dərk edirdi. Mirsalayevdə Lənkəranda quldur dəstələrinə qarşı mübarizəyə cəlb etdirilmişdir. Respublikamızda Aprel inqilabı qələbə çaçılda Mirsalayev Artıq quclü yetişmiş inqilabçı kimi yetişmişdi. 1918-1919 Lənkəran və Zuvan ətrafında olan quldur, qaçaqlara qarşı bir mübarizçi olmuşdur. Azərbaycan Sovet hakimiyyəti qurulandan sonra, Lənkəran inqilabi komitəsində cürbəcür məhsul vəzifələrdə çalışır.

Mirsalayev Sabunçiyə qayıdıb və orda üçsınıflı şəhər məktəbi və Maskvada Umumittifaq Komunist (bolşeviklər) mərkəzi komitəsi yanında Qəza komitə katibləri hazırlayan birliyin kursunu 1923-cü ildə bitirmişdir. Və o ildəndə Partiya işinə keçmişdir. Bir neçə məhsul Vəzifələrdə çalışdığına baxmıyaraq öz Bacarıq və şəxsi qabiliyyəti ilə diqqətə layiq bir şəxsiyyət kimi özünü tanıtdırmıdır.

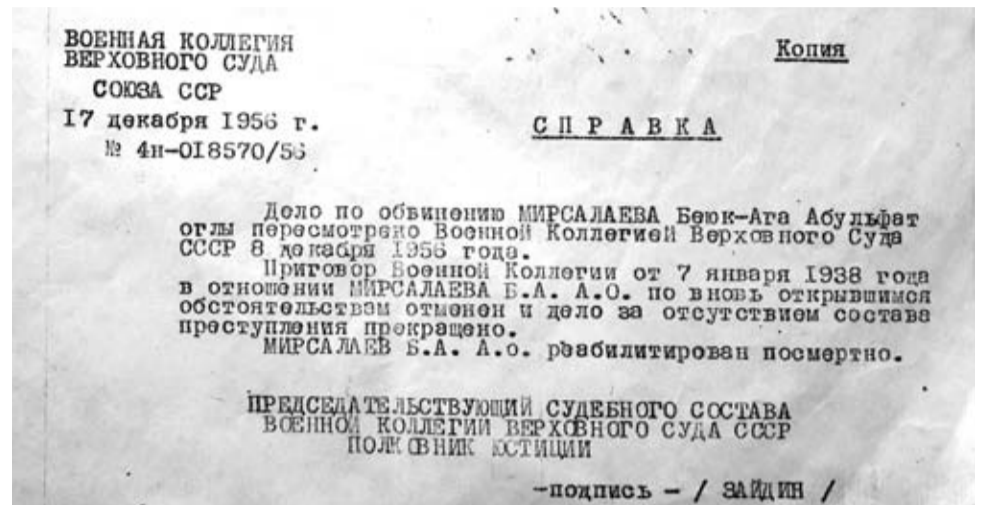
Mirsalayev 1925-1927 illərdə Qazax Azərbaycan (bolşeviklər) Partiyasının rayon komitəsinin sədri vəzifəsində işləmiş 1927-(1929) illərdə isə (yenidən Lənkərana gəlmiş) Şəki rayon komitəsinin birinci katibi, 1929 illərdə isə Azərıtifaqın sədri işləmiş 1930 ildə isə yenidən Lənkərana qayıtmış, Dairə İcraə komitəsinin Sədri işləmişdir. Sonra isə LK (b) Partiyası Lənkəran Rayon Komitəsinin birinci katibi seçilib və işləmişdir.

Sonra isə yeni yox həqiqətdə 1931-1933 cu illərdə Umumi İttifaq Komunist (b) Partiyasının Zaqafqaziyyə Ölkə komitəsində məsul vəzifələrdə, hətə bölmə müdiri vəzifələrində çalışmışdır.

1924-25 illərdə Zaqafqaziyyə İcraə komitəsinə üzv seçilmişdir. Hətə B.Mirsalayev 1927 ildə Umum İttifaqın XV qurultayına üzv seçilərək Azərbaycan Xalqının vicdan və qeyrətli olduqlarını tam subutə keçirtmə ilə bərabər Azərbaycan xalqının başqa millətlər qarşısında uca tutaraq tam sübutə keçirdən bir şəxsiyyət olmuşdur. Kremlə sarayına keçən qarının yuxarı hissədə birinci B.Mirsalayev. Stalindən sonra dördüncü adam M.C.Bağirov və ikinci cərgədə ikini adam isə Bəsti Bağirova.

1936-1937 il repiredsiyyə devrində yeni 15 oktyabr 1936 ildə B. Mirsalayevi qızılı təşkilat həbs etməklə

bərabər ailəsində yoxa çıxır. Buda arayış.

Hələ 1930 illərdə B.Mirsalayev və onun həyat yoldaşı Qıztamam Həmid Sultanov və onun ömür yoldaşı Ayna Sultanova hələ Bada (Bakıda—N.A.) yaşayarkən ailəvi dost olublar.

1934 cü illərdə Stalin repiredsiyyə devri başlanır bu qəddar devrdə Bolşeviklərin əksəriyyəti bu repiredsiyyəyə qurban olurlar.

Mirsalayev çox böyük şəxsiyyətə malik olmaqla bərabər həm dünyanı görən həmdə xalqına qiymət verən bir şəxsiyyət olmuşdur.

1930 illərdə Lənkəranda işdiyən zaman İctimaiyyətinə öz otağına yığaraq iki qəzetin buraxma məsələsini qoyur və mətbə heyyyətini yaratmaq və kimlərdən olan şəxsiyyətlərin məsələsini qoyur. Heyyyətə daxil olur B. Mirsalayev işçiləri yəni yaradıcılıq qrupunun üzvləri. Qəzet iki şəkildə çıxmalı idi. Bunuda o eliyibki, öz talış milləti savadsız qalması. Birinci qəzeti olub Azərbaycan dilində ikinci isə Talış dilində. Bu qətin (qəzetin—N.A.) iki dildə çıxması üçün, gərək Zaqafqaziyyə cumuriyyətindən icazə almış. Bunu alır, alandan sonra redaksiyanın heyyyətini seçib. Birinci özi, 2. Əli Razi, Nəsirli (Müzəffər Nəsirli—N.A.) Huseynova, Veliyeva, Vorobyova, Kuznetsov, A.Aslanov Ş.Mamedov, T.Mamedov və Veliyev yoldaşlar redaksiyanın heyyyətinə seçiliblər.

Qəzet öz fəaliyyətini 1936 ci ilin 15 oktyabra kimi görsətmişdir. O tarixdə də həbs olunub.

Ölub haqqında arayışı təqdim etmişəm. Düşmən kimi 15 oktyabrdan sonra başlayıblar. Atası, arvadı, qohum əqrəbələrinin əksəriyyətini cəza kameralərinə salıb itkin salıblar.

Qıztamam xala isə necə olur bir

xalq düşməninin arvadı kimi müəyyən şəhərlərdə əzab zillət içində 1945 ci ildə azadlığa çıxandan sonra qısa bir devirdə ömrünü tapşırır.

Xalqımızın böyük oğlu, siyasi xadim, 37-ci illərin repressiya qurbanı Böyükağa Mirsalayev haqqında 26 oktyabr 1992-ci il tarixində Allahyar Teymur oğlu tərəfindən qələmə alınmış bu yazı, çox güman ki, 1993-cü ilin payızında "Lerik" qəzeti redaksiyasına ünvanlanmışdır. Yazı bizə məlum olmayan səbəbə görə qəzetdə dərc edilməmişdir. Mən həmin vaxt "Lerik" qəzetinin mətbəəsində texniki işdə işləyirdim. 1993-cü ilin sonlarında qəzetin bir müxbiri mənim maraq dairəmi nəzərə alıb, bu yazını mənə verdi. 28 ildir ki, arxivimdə saxladığım bu yazını, şəkilləri və sənədləri oxucuların ixtiyarına vermək istəyirəm.

Yazı kirildən latın qrafikasına keçirilmiş, əlyazmanın orijinallığını qorumaq xatirinə orfoqrafik və qrammatik xətalər belə olduğu kimi saxlanılmışdır.

Nəriman AĞAZADƏ,
Etnoqraf

Böyükağa Əbulfət oğlu Mirsalayev 1893-cü ildə Lənkəran rayonunun (qəzasının—N.A.) Rəzqov kəndində həyata göz açmışdır. Atası gərgin vəziyyətə dözmüyrək aclıq Böhranı Lənkəran qəzasında öz qanadı altına almışdı, ona görə də Əbulfət kişi bu müvəqqəti çətinlikdən çıxmaq üçün öz həyat yoldaşı ilə iki oğlu ilə birlikdə Bakı şəhərin Sabunçi qəsəbəsinə köçüb neft mədəninə işləməli olur. Böyükağanı Sabunçidə məktəbə qoyur. Böyükağa üç il oxuyandan sonra Böyükağanı neft mədəninə fəhlə düzəldir. Böyükağa 1908 ildə neft mədənləri ilə inqilabi fəaliyyətinə başlayır. Atası Ailəsi ilə birlikdə gəlsələrdə, Böyükağa Bakıda qalır. İnqilabın Badihavası Lənkərana

Mirsalayevə millətçi adı ilə həyatdan siliblər. Lakin kimlər tərəfindən hamıya yox, bütün Azərbaycan xalqına məlumdur. Hətə sənədlərdən nəticə çıxartmaq Sənədlərə diqqət ilə baxanda məlum olurki bir sıra admalar bunu Qulliyərlər deyə üzünə dayanıb özlərini xilas etmək məqsədi ilə. Bütün Azərbaycan və Bakı cəmaəti Lənkəran (Lerik) İcraə komitəsindən xahiş və tələb edir Lənkəranın (Lerikin) ən gözəl yerində büstü qoyulsun.

Sənədlər toplanıb B. Mirsalayevin nəvələri Mirsalayev Mubariz və xanımı Mirsalayeva Elladanın ev arxivində. Bakı, Husu Hacıyev küçəsi 3, mənzil 22. T: 92-32-85.

Yazan: Allahyar Teymur oğlu
Bakı Tolstoy küçəsi ev 43, mənzil 1. T: 92-27-97.

26. 10. 92. İl. İmza.

Böyükağa Mirsalayev və bacanağı, iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Həzi Aslanov.

(Şəkli sosial şəbəkədən götürdük—N.A.)